

כיצד המציא יהודי מווילנה את השקל הישראלי בספריית "סטראשון"

חייקל לונסקי, הספרן, ראה יהודי עומד בכניסה ובמבט תוהה ובוהה סוקר את מדפי הספרים, לכן ניגש אליו והזמינו לשבת ליד שולחן הקוראים הכללי. אחר כך, כשראה שהיהודי יושב שחוח בקצה השולחן כבר כמעט שעה וסופר את אצבעותיו שלו, ניגש אליו שוב ושאל בשקט: "אולי אוכל לעזור לך?"

היהודי נשא אל הספרן זוג עיניים שחורות כבויות שהלמו יפה את פניו הכחושות והצמוקות, ולבסוף רטן: "הייתי רוצה לדעת..." והשתתק.

חייקל עודד אותו: "אדרבא, אמור מה היית רוצה לדעת. אל תתבייש. תשאל."

כאן התאזר היהודי עוז ושאל בשקט: "אני רוצה לדעת משהו על כסף יהודי..."

"על כסף יהודי? אדרבא, מה אתה רוצה לדעת?"

"נו, הלא היתה לנו פעם ארץ ישראל. איזה כסף היה שם?"

חייקל לונסקי התייחס לשאלתו של היהודי בטבעיות רבה, כאילו שאל אותו הלה מה השעה. הוא הוביל אותו לפינה בדולה ואמר לו שכדי ללמוד את עניין הכסף היהודי יש לעיין בספרים רבים, אבל מאחר שכבר טרח ובא לספרייה, ימסור לו קצת פרטים, על קצה המזלג: בחומש, בפרשת חיי שרה, כתוב שאברהם אבינו שילם ארבע מאות שקל-כסף בעד מערת המכפלה, כדי שיוכל לקבור שם את שרה אשתו; וכשנלחמו היהודים ברומאים, טבעו להם מטבעות שנקראו באותו שם עצמו: "שקל".

"שקל", קטע היהודי את הרצאתו של חייקל, "שקל". זה אמנם שם יפה. מה דעתך?"

מילה פה ומילה שם, וחייקל התחיל להבין מה גרם לאיש להעסיק את עצמו בכסף היהודי – חיש-מהר ראה שבראשו זז משהו ממקומו. אך הלה עטף את טירופו ברצינות ולהיטות כה רבות, שלרגעים אחדים נמחה חיכוך של חייקל מעל פניו. היהודי סיפר שהוא חי בגפו. אחות שלו שולחת לו מיוהנסבורג כסף למחיתו. ומאחר שהוא סבור שביום-מגן-הימים תקום מן הסתם מדינה יהודית – הרי כל הצרות מעידות על כך – החליט להכין כסף למדינה הזאת, כי מדינה בלי כסף היא לא-כלום. זמן רב הוא כבר חושב על כך, אבל לא ידע איך לגשת לזה, ואפילו לא איך לקרוא למטבע. והנה עכשיו הוא כבר יודע. הוא יקרא לו "שקל". הוא ירשום על כל שטר "כסף יהודי", והוא עצמו יחתום עליו כנשיא המדינה. הכל יהיה כתוב ביידיש, אף על פי ששם, במדינה שתקום, ידברו מן הסתם עברית, אלא שיידיש עדיפה, כי כך מבינים כל מילה. הוא גם יתחיל מיד לקנות הכל בכסף היהודי, ופעם אחת בחודש יפדה את המטבע הזר היהודי בזלוטות פולניות. כך ירגיל את יהודי וילנה לכספם שלהם, כצעד ראשון בדרך למדינה עצמאית.

אברהם קרפינוביץ', סיפורי וילנה (מיידיש – אברהם יבין. עם עובד, 1995), ע' 153-155

אברהם קרפינוביץ' נולד בשנת 1918 בוילנה ולמד בתיכון בו היתה שפת ההוראה יידיש. אביו היה מנהל התיאטרון העממי בוילנה ונספה בשואה. עם פלישת הגרמנים ב-1941 נמלט אברהם והגיע עד קזחסטן. לאחר המלחמה חזר לוילנה. באפריל 1947 עלה על אוניית המעפילים "תיאודור הרצל" שנתפסה על ידי הבריטים ונשלח למאסר בקפריסין. בשנת 1949 עלה אברהם לישראל, בה כתב ספרות ומונוגרפיות ביידיש. בשנת 1976 זכה בפרס "מנדלי מוכר ספרים" לסופרי יידיש. בשנת 1988 זכה בפרס ראש הממשלה לספרות יידיש.

אברהם קרפינוביץ' נפטר בשנת 2004